

Vpliv podnebnih sprememb na kite in delfine

Besedilo: Ana Hace Foto: Tilen Genov

Po dolgi zimi so hitre pomladanske otoplitve ljudi razveselile. Hitre temperaturne spremembe na živali, rastline in nenazadnje na ljudi nimajo nujno pozitivnega učinka. Vplive podnebnih sprememb je kljub številnim raziskavam težko natančno predvideti, vendar so nedvomno prisotni. Glavni vplivi dviga temperature v morjih so med drugim dvig vodne gladine, močnejše tropske nevihte, povečana erozija, kisanje morij in z njim povezano beljenje koral, porast invazivnih vrst in bolezni, zmanjšana reprodukcija krila, časovne spremembe življenjskih ciklov ter povečana občutljivost na prekomerni ribolov in izkoriščanje morij. Podnebne spremembe vplivajo na sestavo lokalnih skupnosti rastlin in živali ter njihovo ekologijo.

Po napovedih Medvladnega foruma o podnebnih spremembah (*Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC*) se bo do konca 21. stoletja temperatura morja na površju zvišala med 1,1 °C in 6,4 °C. Modelske napovedi kažejo trend rasti temperature v vseh morjih, predvsem v zgornjih 100 metrih. Živali so se temperaturnim spremembam od nekdanj prilagajale in so se jim do določene mere sposobne uspešno prilagoditi, vendar ne v tako kratkem času.

Kakšen pa je vpliv podnebnih sprememb na kite in delfine? Po ocenah McLouda bodo podnebne spremembe vplivale na 88 % vrst vseh kitov in delfinov. Vplivi bodo za 47 % vrst neugodni za njihovo zaščito. Kar 21 % vrst, ki so v geografsko izoliranih populacijah, naj bi bilo izpostavljenih visokemu tveganju za izginotje. Največji negativni vpliv bo na vrstah, ki so omejene na netropske vode in se večinoma pojavljajo na območjih kontinentalnih polc (šelfov). Raziskava dolgoletnega niza podatkov o pojavljanju vrst na podlagi nasedanj in temperaturnih sprememb na severozahodu Škotske je pokazala, da sta se s povišanjem lokalne temperature spremenila tamkajšnja sestava in pojavljanje vrst kitov ter delfinov. Belokljuni pisani delfin (*Lagenorhynchus albirostris*), ki naseljuje hladnejša morja in je bil ena od pogostejše opaženih vrst, se ne pojavlja več tako pogosto. Medtem ko se navadni delfin (*Delphinus delphis*), ki je sicer prisoten v nekoliko toplejših, zmerno toplih vodah, pojavlja bolj pogosto. V vodah Škotske se je redno pričel pojavljati tudi navadni progasti delfin (*Stenella coeruleoalba*), ki prej tu ni bil prisoten. Neposredni vpliv temperaturnih sprememb morja dokazano vpliva na spremembe v območjih pojavljanja vrst. Areal nekaterih vrst se bo povečal, drugih pa zmanjšal.

Delfina pred Mesečevim zalivom.

Posebno ranljive so vrste z omejenim območjem gibanja, kot so vrste v polarnih območjih in vrste na omejenem geografskem območju (delte rek, zalivi, šelfi v višjih geografskih višinah ipd.). Te lahko namreč svoj habitat izgubijo. Drugi vplivi podnebnih sprememb na kite in delfine so vplivi na spremembe v porazdelitvi plena, migracije, populacijske strukture, povečana verjetnost za pojav bolezni in onesnažil, vpliv na uspešnost reprodukcije in s tem vpliv na preživetje vrste. Omenjene spremembe imajo tudi neposreden vpliv na varstvo kitov in delfinov. Vrste, za katere je bilo določeno območje zavarovano na podlagi njihovega pojavljanja in rabe habitata, lahko zaradi sprememb v okolju od tam povsem izginejo. Ustanavljanje novih varstvenih območij pa je precej dolgotrajen proces.

Delfini v slovenskem morju predstavljajo najsevernejšo populacijo delfinov v celotnem Sredozemskem morju. Severni Jadran je polzaprt in plitvo območje, ki je ekološko zelo občutljivo. Delfini se v primeru prevelikega dviga temperature morja pri nas ne bi mogli premakniti v severnejše, hladnejše vode, saj jih omejuje Tržaški zaliv. Velika pliskavka (*Tursiops truncatus*) je v Sredozemskem morju na rdečem seznamu ogroženih vrst označena kot ranljiva, razširjenost te vrste je razdrobljena na območja z relativno majhno gostoto (številom) osebkov. Dolgoročno spremljanje in evidentiranje sprememb v populaciji naših delfinov je zato ključnega pomena za njihovo učinkovito zaščito. 🌿

Par navadnih progastih delfinov.